

man maa have set ham ride en Ulv tildøde, fange en vild Hest i Lasso eller jagttaget ham som Jæger for at fatte, at hans Evner er udviklede i nøjeste Overensstemmelse med hans Omgivelser og Næringsvej. Mongolen er paa sin Vis et udmærket Menneskemateriale, og der kunde blive noget ud af ham, dersom han blot paa en eller anden uopklaret Maade kunde ledes bort fra sin Lamaisme og sit Præsteformynderskab. Men hans Fantasi behersker fuldstændigt hans Tanke; han er alt for lettroende, navnlig overfor alle Historier om Gudernes Undergerninger og Forfædrenes Bedrifter. Han spørger ikke, om det, man fortæller ham, er sandsynligt; sætter det blot hans Fantasi i Bevægelse, er han Fyr og Flamme, og dette Træk hos ham har Gejstligheden forstaaet at udnytte til yderste Konsekvens. Dertil kommer saa hans Dovenskab, saa snart det gælder Regelmæssighed og System i Arbejde som i Tanke, hans forkuede

Taalmodighed og viljeløse Underkastelse under alle dem, som han anser for retmæssige Magthavere eller fødte aandelige Førere.

Missionærerne trøster sig sædvanligvis for deres fejlslagne Forhaabninger med den ofte hørte Udtalelse, at naar det bare en Gang lykkes at omvende en af de største Hubilganer, saa vil denne trække Folket med sig som efter en Snor. Dette er utvivlsomt sandt, men at det nogensinde skulde ske, er meget usandsynligt, da Hubilganen jo ikke alene skal skifte Tro, men ogsaa opgive sin Gudestilling og sin Tro paa denne, al sin Magt og Herlighed. Man kunde næsten lige saa gjerne tænke sig Paven i Rom omvendt til Lamaismen.

Med alle de her omtalte Forhold in mente tager man næppe fejl, naar man spuar den kommende Kulturkamp i Centralasien de aller haardeste Vilkaar.

Dagligt Liv i Tokio i vor Tid.

(Efter Jukichi Inouye: Home life in Tokyo. 1911.)

Ved

P. Gjellerup.

Forfatteren, eller maaske Forfatterinden, er Japaner, og Bogen er skrevet — paa Engelsk — og trykt i Tokio. Den fremtræder i en Form, som er ret afvigende fra, hvad vi er vant til at se. Papiret er f. Eks. saa fint og tyndt, at der i Reglen, men dog ikke altid, kun er trykt paa den ene Side af det. Hæftningen og Omslaget er ogsaa helt forskellig fra, hvad der bruges i Evropa, men net og elegant. Der er mange oplysende, men ret tarveligt udførte Illustrationer.

Som det fremgaar af følgende Uddrag af »Home life in Tokyo« omtaler Forfatteren ikke Livet ved Hoffet og i den fornemme Verden, heller ikke den fattige Arbejders Liv. Han fortæller om Middelstandens huslige Indretning, om dens Levemaade, Sæder og Skikke ved Ægteskab, Fødsel, Død og Begravelse, om dens Fornøjelser og Adspredelser. Mærkeligt nok omtaler han slet ikke Gejsa'en og alt, hvad der vedrører den Slags Kvinder, som dog uden Tvivl spiller en ikke ringe Rolle i Livet i Tokio. Han nævner end ikke Ordet Gejsa.

Tokio er en forholdsvis ung By. Indtil 1868, da den blev gjort til Kejserens Residensstad og Rigets Hovedstad, kaldtes den Jeddo. — Den blev anlagt 1603 af Shogun Iyeyasu, som udvalgte dette Sted til der at bygge sig

en Borg eller Fæstning. Allerede 1634 angives der at have været 35,419 Familier i Byen, og 23 Aar efter 68,051, hvilket ved at antage 4,2 Individuer pr. Familie, giver respektive 148,719 og 285,814 Personer, hvad der absolut maa anses for alt for meget.

Den første paalidelige Folketælling er fra 1721, og der skal da have været 500,000 Indbyggere i Jeddo foruden Militær, Præster og Tiggere, saa det hele Antal har været ca. 800,000.

I 1843 var der 1,300,000. Der var den Gang i Japan 267 Dajmyo's, hvoraf hver besad et eller flere Huse i Jeddo. Med deres Familier, Tjenerskab etc. kan de regnes for ca. 137,000. Shoguns umiddelbare Hof med Familier og Tjenere kan regnes for 180,000.

I 1867 overgav Shogun sin Magt til Kejseren, som derefter valgte Jeddo til sin fremtidige Residens og gav Byen Navnet Tokio.

I Begyndelsen af den nye Tid, da alle de store Lehnsherrer, Daymyo's, med deres mange Folk forlod Byen, faldt Indbyggertallet og gik ned under 1 Million, men det steg snart igen. Mange Haandværkere, Handelsmænd og Studerende flyttede til Byen, og i 1890 afholdtes her den første Rigsdag. Krigen med Kina 1894—95

og den med Rusland 10 Aar senere bragte megen Forøgelse, og Tokio blev Centrum for Japans nationale Liv.

I 1908 var der 1,622,856 Indbyggere, hvoraf 872,250 af Mandkøn og 750,306 af Kvindekøn, foruden den »flydende» Befolkning, som anslaaes til ca. 100,000.

Tokio er altsaa en stor By, men ved et første Besøg gør den dog Indtryk af at være endnu større, end den virkelig er. Gaderne er altid om Aftenen fulde af Børn og af Folk, som er ude for at trække frisk Luft, saa man faar Indtryk af, at der er et langt større Menneskemylde, end der egentlig er.

Tokios Gader. Hvis en Fremmed venter at finde asfalterede Kørebaneer og flisebelagte Fortove i Tokio, bliver han skuffet. Han finder ingen brede Boulevarder og Avenuer der. Gaderne er snævre og smalle, de er gennemsnitlig kun ca. 9 Meter brede. Der er planlagt en Udvidelse af Gaderne og Anlæg af Fortove, men dette Projekt skrider kun langsomt frem.

I ældre Tid voldte Gadernes Snæverhed ingen syndelig Ulæmpe. Fornemme Folk lod sig bære i Bærestole, eller de red, og alle andre gik til Fods og kunde let vige til Side ind i en Sidegade, naar de mødte en fornem Herres Optog. Der var ingen Køretøjer ud over Trækvogne og Fragtvogne paa Gaden, og de havde ikke Hastværk. Nu er Forholdene anderledes, der er Masser af de smaa, hurtige Jinrikshas. I Aaret 1900 var der 46,000 af den Slags smaa Vogne i Tokio, men nu er der dog kun halvt saa mange, de elektriske Sporvogne har fordrevet dem. Der er dog stadig en Mængde forskellige Slags Vogne, Trækvogne, Fragtvogne etc., og dertil kommer nu Cykler og Motorvogne. Manglen paa Fortove bliver mere og mere følelig.

Der er kun faa moderne Butikker med store Udstillingsvinduer. De almindelige Butikker er oftest helt aabne ud til Gaden. Butiksjomfruen, »the signboard girl», sidder i en Krog af det lille Rum, og Varerne er udstillede paa Gulvet, dog helst under Glas, for der er meget blæsende og meget støvet. Standser man et Øjeblik for at se paa Varerne, bliver man straks indbudt til at sætte sig paa Gulvet, for der er ingen Stole, og nye Varer bliver lagt frem. Enten maa man købe noget eller straks gaa videre.

Gaderne er ikke alene snævre, men de er ogsaa daarligt holdt; de er enten slet ikke eller meget daarligt brolagt. Naar Gaden trænger haardt dertil, bliver den belagt med Skærver, men Folk maa selv jævne Skærverne ved at gaa paa dem; man kender ikke til at jævne med Damptrømler. I fugtigt Vejr er Gaderne skrækkelig sølede, og i tørt Vejr støvede.

Belysningen er slet. Der er kun faa Lygter. I de fleste Gader har Beboerne private Lygter udenfor deres Gadedøre, og Folk bærer ofte selv Lygter, naar de er ude, efter at det er blevet mørkt.

Gaderne har Navne, men paa en anden Maade end i europæiske Byer. Hver Gruppe af Gader eller Karré har sit Navn, og alle Gader, som gennemskærer denne Gruppe, har samme Navn. Den Gade, som danner Grænsen mellem 2 Grupper, har altsaa 2 Navne, et for hver Side af Gaden. Det er altsaa Gruppen, der har Navn, og egentlig ikke Gaderne. Husene har Numre, men

det er ikke let at finde rede i dem. Husnumrene skriver sig fra den Tid, da de store Dajmyo's Huse eller Gaarde beherskede Gaden. Disse store Huse er nu nedbrudt og Grundene udstykket, men alt, hvad der tidligere hørte til et saadant Hus, har endnu samme Nummer, selv om det ligger i forskellige Gader. De hyppige Ildebrande foranlediger ogsaa Forandringer og gør Forvirringen større.

Egenavne paa Huse eller Gaarde bruges ikke, men næsten alle Huse har en Navneplade anbragt over Døren. Navnepladen angiver, foruden Husets Nummer, tillige Beboerens Navn og Titel, hvis han har nogen. Telefonnumre er ogsaa gjerne anbragt udenpaa Huset.

Husene er oftest paa 1 Etage; kun større Huse er paa 2 Etager. Fattigfolks Huse er meget smaa.

De fleste Huse i Tokio er opført af Træ; kun ca. $\frac{1}{8}$ af Husene er af Sten. Ildebrande er derfor hyppige og breder sig let. Den sidste store Brand var i 1892, der brændte da 4000 Huse. Siden den Tid er Brandvæsenet blevet betydeligt bedre, men man regner dog, at der brænder ca. 700 Huse gennemsnitlig aarlig. Brandskaden er dog forholdsvis ringe, da de fleste Huse er smaa og næsten uden Indbo.

Et Hus's Levetid regnes kun til lidt over 30 Aar; bliver det ældre, er det ikke godt at bo i. Træværket slaar sig, og det bliver utæt i alle Sammenføjninger. De mange smaa Jordskælve, som der finder Sted, gør efterhaanden Huset vindt og skævt. Naar et saadant Træhus er nyt, ser det godt nok ud, men det beholder ikke sit gode Udseende ret længe. Paa Grund af de hyppige Jordskælve er Husene lave; selv om der er 2 Etager, er den øverste kun lav. Da Husene er af Træ, er det Tømmermanden, som bygger dem. Der er derfor ingen Murere og ingen Arkitekter i Tokio.

Man regner Husets Størrelse efter Antallet af Maatter. En Maatte, Gulvmaatte, antages altid at være af en vis bestemt Størrelse, nemlig ca. 3 Alen lang og $1\frac{1}{2}$ Alen bred, men de holder ikke altid det Maal. Maatterne er omtrent $1\frac{1}{2}$ Tomme tykke. Husets Fladerum regnes saaledes altid efter Antallet af Maatter. Man taler om et Hus paa 2 Maatter (det er et meget lille Hus) eller et paa 10 eller 12 Maatter, som er et ret stort Hus. $4\frac{1}{2}$ eller 6 eller 8 Maatter er det almindelige.

Af Møbler og Indbo er der næsten intet i Huset. Gulvene er altid dækket af Maatter, og paa dem sidder man. Ofte ligger der i et Hjørne af Værelset nogle Puder, som lægges frem til Besøgende at sidde paa. Skille rummene mellem Værelserne er oftest Rammer, betrukne med Papir; de kan let flyttes om, efter som det passer bedst. Ved den ene Væg er der gjerne en Slags Forhøjning — Dais. Paa den hensættes en eller flere Vaser af Porcelæn eller Bronze med Blomster og Grene. Paa Væggen hænger nogle Billeder, Malerier, Tegninger eller en Tavle med Skønskrift: de kaldes Kakemono og er en væsentlig Del af Husets Dekorations. Kakemono skifter af og til, saa Besøgende ser ikke altid den samme Dekoration. Japanerne ynder ikke altid at have det samme paa Væggene; det skal skiftes.

Ordningen af Blomster og Planter i Vaser er en hel Videnskab med sine bestemte Regler; det læres de unge Damer i Pigeskolerne.

Hvad her er sagt, gælder Stadsstuen. I Dagligstuen findes lidt mere Indbo. Der er her et Ildsted med Kedler til at koge Vand i, og ved det en Pude for Husmoderen og andre Puder, en for hver af Husets Beboere. Her finder man ogsaa en Slags Skabe eller Dragkister og en Puf. Disse Møbler tjener til at gemme i, hvad der ikke er i stadig Brug. Princippet er, at hvad der ikke stadig bruges, maa ikke ligge fremme.

Man har ikke særlige Soveværelser og ingen Senge. Ved Sengetid lægges en eller to Madrasser og et eller to Tæpper, som tages frem af et Skab eller en Puf, paa Gulvet, og paa dem lægger Familiens Medlemmer sig til Ro.

Der er heller ingen særlig Spisestue, man spiser i Dagligstuen. Paaklædning og Skiftning af Klæder foretages altsaa i Dagligstuen og kan ske ganske aabenlyst uden at vække Anstød. Paa Grund af den japanske Klædedragts Beskaffenhed kan det gøres uden i mindste Maade at blotte Legemet.

Japanerne er ikke meget læsende. En vel oplært Mand har studeret de kinesiske Klassikere og noget Historie, navnlig Legende-Historie, samt lidt Literatur; men han har kun faa Bøger. Bøgerne ligger i en Kasse med Laag over; der er ingen Bogskab eller Bogreol.

Man bader sig ofte, næsten daglig, og Badeværelse findes derfor i mange Huse. Der er et Badekar med en Jærnbeholder under, hvori der fyres; for det er altid varmt Bad, i Almindelighed temmelig varmt efter evropæiske Begreber. Den Badende vasker sig altid først over hele Legemet før Badet, hvilket er heldigt, for hele Familien benytter gjerne det samme Vand.

Hvad Næringsmidlerne angaar, da er Ris Hovednæringsmidlet. Ris nydes til alle Maaltider, kogt paa forskellig Maade, og af Ris laves den nationale Drik Sakè, som altid drikkes varm. Sakè indeholder ca. 14 pCt. Alkohol. I den senere Tid drikkes meget Øl og nogen Vin. Af Hensyn til Ølproduktionen dyrkes nu mere Byg end tidligere, og man bruger ogsaa at blande Rismel med Bygmel, hvorved det bliver lettere fordøjeligt.

Hvede dyrkes ogsaa almindeligt; den spises som Mel, dels i Form af Brød eller Kage, eller som Makaroni. Til Makaroni anvendes ogsaa Boghvedemel.

Efter Kornsorterne kommer som Fødemiddel Soyabønner. De anvendes meget til Sauce, blandet med Hvedemel og Salt. Denne Bønne er ogsaa en væsentlig Bestanddel af Miso, som er en Slags Suppe. Ved Mirin forstaas en Slags spirituøs Drik, som bruges til at koge i, især til Fisk. Pickles spises meget. En særegen Form deraf, som kaldes Koko, er meget yndet af Japanerne, men vinder sjælden Bifald hos Evropæere paa Grund af dens Lugt. Paa lignende Maade kan Japanerne i Reglen ikke lide vor Ost paa Grund af Lugten.

Forfatteren giver en vidtløftig Beskrivelse af, hvorledes Spisepindene skal holdes og anvendes. En øvet Bruger af disse Pinde kan tage en Naal op med dem.

Fisk, Ris og anden Planteføde er altsaa de væsentligste Næringsmidler, men der spises tillige meget Kød: Hønssekød og andre Fugle, Oksekød, Svinekød og Hestekød, det sidste dog i ringere Grad. Kød spiller dog altid en underordnet Rolle ved Maaltiderne. Der fanges i

Havet og Søerne mange Slags Fisk, og desuden Krabber, Østers, Rejer etc. Af Fugle er Tranen mest anset, dernæst Svaner, Gæs, Ænder, Fasaner, Vagtlær, Snepper, Spurve, Lærker og flere andre. Da der ikke bruges Kniv og Gaffel, bliver al Kødmat skaaret i smaa Stykker, før det serveres.

Det er først i de senere Aar, at man har begyndt at spise Oksekød og Svinekød, men nu kan det købes i mange Butikker. Faarekød kendes ikke. Faar trives ikke i Japan. Tidligere nød man aldrig Mælk; nu bruges den almindeligt, især til Børn.

Der er i Tokio nu mange Restaurationer i evropæisk Stil. Mange Evropæere finder det japanske Køkken utilfredsstillende, men omvendt synes mange Japanere, at et evropæisk Maaltid er ufuldstændigt uden Pickles, Ris og Grøntsager, skønt flere af disse Ting er noget ufordøjelige. Daarlig Fordøjelse er en almindelig Svaghed i Japan. — Ved et japansk Maaltid gives ingen egentlig Dessert. Frugt spiser man til enhver Tid paa Dagen, især gør Børn det. Æbler og Oranger er de almindeligste Frugter. Æbler dyrkes i de nordlige Egne af Landet og Oranger i de sydlige; der er mange Varieteter af begge Slags. Ogsaa Stikkelsbær er almindelige, men al Frugt er noget vandet og mangler Sødme paa Grund af Klimaets Fugtighed. Det bekendte japanske Kirsebærtræ bliver kun dyrket for Blomsternes Skyld; Frugten er lille og bliver ikke spist. Vindruer er almindelige, men ikke saa gode som de bedste evropæiske. Bananer faas fra Bonin-Øerne og Ananas fra Formosa. Den bedste ægte japanske Frugt er Persimmon.

Der indtages i Almindelighed et Hovedmaaltid ved Middagstid og et andet Maaltid ved Solnedgang. Mange forskellige Slags Konfekt laves og spises. At give Gaver af Spisevarer, Kager, Konfekt etc. bruges i høj Grad og ved enhver Lejlighed; det hører med til Etiketten at give Gaver, helst smukt og pynteligt indpakkede. For dem, der har mange Venner og Bekendte, kan denne Skik være generende nok.

I vor Tid klæder mange Japanere, især Mænd og Dreng, sig i evropæiske Klæder. Den evropæiske Klædedragt er ikke saa malerisk som den japanske, men den er mere praktisk og giver mere Frihed i Bevægelserne. At sidde paa Hug i evropæiske Klæder er ubekvent, derfor bliver Stole efterhaanden mere almindelige. De evropæiske Klæder er varigere og bliver i Længden billigere, navnlig fordi man af disse kun behøver et Sæt, 3: blandt jævne Folk, medens der af japanske Klæder nødvendig behøves flere Klædninger. Det vil dog uden Tvivl vare længe, før den nationale Klædedragt helt forsvinder. At beskrive den japanske Klædedragt nøjere bliver altfor vidtløftigt og dog ikke fyldestgørende. Den kvindelige Klædedragt kan være meget klædelig og smagfuld; den store Sløjfe bagpaa, som kaldes Obi, er noget af det vigtigste af hele Dragten.

Japanere, især Kvinder, tager sig ikke ud til deres Fordel i evropæiske Klæder, og de erkender det selv. Belingelserne for at tage sig godt ud er helt forskellige i de to Slags Klædedragt. Den japanske Dragt fordrer en let forover bøjet Holdning. De lange Klæder skjuler Fødderne; hun faar let en slæbende, lidt vraltende Gang,

som dog ikke misklæder hende. Kommer hun i evropæiske Klæder, træder dette mere frem, og det paa en uheldig Maade. For at kunne tage sig godt ud i evropæiske Klæder maa den japanske Kvinde antage en helt anden Holdning, føre sig paa en helt anden Maade, og det er ikke saa let at forlade, hvad man har lært i Barndommen og er vant til fra den. Under Fyrst Itos Administration (1886—1889) blev der gjort meget for at indføre evropæisk Skik. Der blev givet Baller og Selskaber i den fornemme Verden i evropæisk Stil, og meget tydede paa, at den nationale Klædedragt var dødsdømt. Men der kom en Reaktion; der hævede sig kraftige Stemmer for at bevare den gamle Dragt, og det var heldigt.

Smykker og Juveler passer ikke til japansk Dragt, og er aldrig bleven brugt til den; men til en evropæisk Selskabsdragt er de nødvendige. Den evropæiske Selskabsdragt passer slet ikke i et paa japansk indrettet Hus. Der er ikke stor Forskel paa den japanske Klædedragt for Mænd og Kvinder. Forskellen ligger mest i Farverne og i Størrelsen af de enkelte Dele. For Kvinder er Obi'en, dens Form, Stof og Farve noget af det vigtigste, og at ordne den rigtigt er ingenlunde nogen let Sag.

Naar en Pige bliver 16—17 Aar gammel, ophører hun at være Barn, hun er nu en *shinzo* (♀: ung Pige). Ved 24 Aars Alderen bliver hun *toshima*, ♀: giftfærdig, eller helst »gift Kone«. Naar hun er 40 Aar, er hun næsten gammel og bør klæde sig derefter. Folk bliver tidligt gamle i Japan. I ældre Tid ansaas en Mand paa 50 Aar for gammel og uskikket til Forretninger. Et japansk Ordsprog siger, at Manden kun lever i 50 Aar og sjældent bliver 70.

Skønt gamle Billeder af »Krigere« viser, at de bar Skæg, synes det dog at have været Reglen i Tokugava-Tiden, at Mænd lod Skæget rage af. Kun gamle Folk lod Overskæget staa, medens Kinds-kæg aldrig fik Lov at vokse. Efter Restaurationen 1868 begyndte Embedsmænd og Officerer at bære Overskæg, og ogsaa andre Mænd optog denne Mode, men Handelsmænd, Kunstnere og Arbejdere lod altid Skæget afraage. De japanske Barberer rager hele Ansigtet paa Folk, ogsaa Øjenbryn, Næse og Øren, endog det indre af Næsen. At barbære Næseborene indvendig er lettere paa en Japaner end paa en Evropæer, da de er mere aabne paa ham, og Næsen kortere. Smaa Børn bliver ragede over hele Hovedet. Naar de bliver lidt større, lader man en lille Tot Haar staa urørt paa Issen, og naar Barnet naar 6 Aars Alderen, faar hele Haaret Lov at vokse til en vis Længde.

Unge, voksne Kvinders Haarfrisure er et helt Kunstværk, som det fordrer megen Tid og Omhu at ordne. Det gælder derfor om, at den smukke Frisure ikke kommer i Uorden og maa laves om. Den unge Dame maa derfor om Natten ligge med Hovedet paa en meget umagelig Indretning, — ikke paa en Pude, — der vilde forekomme Evropæeren en ren Tortur.

Som Haarpynt anvendes Naale af forskellig Form, ofte meget smukke og kostbare.

Japanernes Haar er altid sort og ikke krøllet. Krøller anses for meget stygt. Haaret skal være glat og blankt.

Der bruges meget Pudder, baade paa Ansigtet og paa Halsen, Armene og Hænderne.

At farve Tænderne er gaaet af Mode.

Før der gøres Toilet vaskes Legemet grundigt. Sæbe er noget forholdsvis nyt; det er en fremmed Opfindelse, som er indført af Evropæere. Før man kendte Sæbe brugte man Pulver af Ris til Vask, og dette bruges endnu sammen med Sæben.

Da der, som anført, ikke bruges Senge eller særlige Soveværelser, er den første Gerning om Morgenen at skaffe Sengklæderne afvejen. De bliver gemt væk i en Skuffe, et lille Skab eller i en Slags Puf.

Dernæst bringes Stuen i Orden, der bliver fejlet og støvet af, og saa indtages Frokosten. — Børnene sendes i Skole og Familiefaderen gaar til sine Forretninger. — Husmoderen hviler nu lidt, og ryger sig en Pibe Tobak, eller rettere flere. De japanske Kvinder ryger næsten alle Tobak, men kun lidt ad Gangen, og altid Pibe. Tobakspiben har et meget lille Hoved, der kun kan rumme en ganske lille Portion Tobak. Et Par Mundfulde Røg, saa maa der stoppes og tændes paa ny. — Pibehovedet er oftest af Metal: Messing, Nikkel, eller, naar det skal være fint, af Sølv eller Guld. Røret er af Bambus, 1 eller 2 Fod langt.

Det er almindeligt at sluge Røgen og lade den gaa langsomt ud gennem Munden eller Næsen.

Den ofte gentagne Stoppen og Tænden af Piben gør, at den Rygende ikke kan beskæftige sig med andre Ting, naar hun ryger.

Der er nok at gøre for Husets Kvinder hele Dagen med at holde Huset i Orden, reparere Klæder, vaske, lave Mad etc.

Man gaar tidlig til Ro. Klokkeren 10—11 er den almindelige Sengetid. Ved den Tid er Gaderne øde og tomme, kun i Te-Husene holder man længere ud.

Tjenestepige-Spørgsmaalet gør den japanske Husmoder lige saa meget Bryderi, som det gør den evropæiske Husmoder; man hører stadig de samme Klager over Tjenestefolkernes Upaalidelighed, Dovenskab etc. og over at de bliver værre og værre. — Det maa dog erkendes, at de japanske Tjenestepiger er flittige og udholdende Arbejdere. Der er ingen bestemt Hviletid eller Fritid. Punktlighed er ikke nogen japansk Dyd. Spisetiderne er ofte ubestemte, især naar Manden i Huset ikke har bestemt Forretningstid. Tjenestefolkene maa derfor være parate til enhver Tid paa Dagen.

Som i alle orientalske Lande er Etikette-Spørgsmaalet en meget vigtig Sag, og ofte en meget indviklet Sag. Den maa studeres og læres fra Ungdommen af. I Pigeskolerne er Undervisning i Etikette en vigtig Del af hvad der læres.

I Japan er der dog nu, ligesom i alle andre Lande, en Tilbøjelighed til at undlade eller forsømme mange af de gamle Regler. Kvinderne holder, som allevegne, mest paa de gamle Regler. — Der er skrevet mange Bøger om Etikette for Kvinder, men ingen af nogen videre Betydning for Mænd.

Japanerne er i Reglen meget høflige Folk, og bruger mange Høfligheds-Fraser, som er uden nogen virkelig

Betydning, men hvis Udeladelse dog vilde blive anset for stor Uhøflighed.

At hilse paa hverandre er i Japan en ret omstændelig Sag, naar det skal gøres efter alle Kunstens Regler. Man skal kaste sig ned og bøje Hovedet helt ned mod Jorden eller Maatten. Naar man sidder paa Hug paa Gulvet, er dette dog lettere, end om man først skal rejse sig og saa kaste sig ned paa alle Fire.

At trykke hinandens Hænder, eller endog kysse hinanden er mere vanskeligt, naar man sidder paa Hug. — I Japan hilser man ikke staaende, man lader sig altid falde ned paa Hug først, det er Etikette. — Det er derfor ikke Skik at give hinanden Haanden, og endnu mindre at kysse hverandre. Selv unge Elskende kysser ikke hinanden, det vil være vanskeligt at gøre det med Anstand i den siddende eller rettere liggende Stilling.

Kvinderne i Japan er lige saa talende som i andre Lande; mellem Venner og Bekendte gaar Passiaren livligt, men overfor Folk, som de ikke kender nærmere, er de tavse, og aabner kun Munden, naar de bliver tiltalte. Af Beskedenhed lader de, som de var uvidende, og bliver derfor af Fremmede ofte anset for virkelig at være uvidende eller dumme.

En anden Sag, som ofte misforstaas af Fremmede, er at Japaneren, medens han modtager sin fremmede Gæst med stor Gæstfrihed og Venlighed, er meget tilbageholdende med at omtale sin Husstand, sin Hustru og sine Børn, og i at lade Gæsten gøre deres Bekendtskab. Man tror, at dette kommer af Uvenlighed mod Fremmede (∴ Evropæere) og er en Rest af det gamle Fremmedhad, men dette er i Almindelighed en Misforstaaelse. Den samme Tilbageholdenhed vises ogsaa mod fremmede Landsmænd. Japanerens Begreb om Gæstfrihed er, at han ikke vil besvære sin Gæst ved at indføre ham i noget, som ikke kan interessere ham eller glæde ham. Han forstaar ikke, at Evropæeren savner Husets kvindelige Medlemmer ved det Maaltid, som han er indbudt til at deltage i. Kvinderne i Huset viser sig ikke, naar Herren har Gæster.

Det er en østerlandsk Tankegang.

Ægteskabet er for Japans Kvinder et Vendepunkt i Livet, og det i højere Grad end i andre Lande, fordi der i Japan endnu kun er ringe Adgang for Kvinder til at skabe sig en selvstændig Næringsvej.

I Japan er Ægteskabet en privat Sag, som ikke har noget med Religion at bestille. Der gives Øvrigheden Meddelelse om, at den og den Person har ægtet hinanden, og dermed er den Sag afgjort og retsgyldig.

Indledning til et Ægteskab foretages i Almindelighed af en Mægler eller Mæglereske, en »go-between«, som taler med de unge Folks Forældre eller Værger og aftaler Betingelserne med dem. Forfatteren fremhæver Fordelene ved Benyttelsen af en saadan Mægler. For Evropæeren, især Nord-Evropæere, er det stødende, at en Uvedkommende blander sig i Forholdet. Vi holder mest af at vælge selv, og at den unge Mand og unge Kvinde er enige om Sagen, før de taler til nogen anden derom; men saadan er det ikke allevegne.

Naar Bryllupsdagen er bestemt, sendes Brudens Ejendele til Brudgommens Hjem, og henimod Aften paa

den bestemte Dag drager Bruden fra sit Hjem til sit nye Hjem. Tidligere skete denne Flytning i en Bærestol, nu kører hun i en Jinriksha eller en Vogn. Hun bliver ledsaget af Slægt og Venner og er ved den Lejlighed helst helt hvidklædt.

I det Værelse, hvor Vielsen skal foregaa, er opstillet forskellige symbolske Sager. Der er Kager af Ris, Skaale med Saké, Fisk (helst Karpe), Fugle (helst Fasaner eller Sneyper); der er Te-Service, Blomster etc. Paa Væggen hænger Billeder af flyvende Traner og af Skildpadder; begge disse Dyr er Symbol paa langt Liv.

Selve Vielsen, ∴ det er den bindende Ceremoni, bestaar i, at først Bruden og derefter Brudgommen drikker hver 3 Gange af en lille Skaal med Saké. Derefter drikker Brudgommen først og derefter Bruden, ligeledes 3 Gange hver, af en anden lille Skaal, og tilsidst drikker Bruden først og Brudgommen sidst, ligeledes 3 Gange hver, af en 3die, lidt større Skaal. Denne Ceremoni at drikke 3 Gange 3 er den egentlige Vielse.

Ved et Bryllup udveksles mange Gaver. Er Selskabet stort, foregaa Vielsen med det derefter følgende Gilde i et offentligt Lokale, et Tehus. I den senere Tid foregaa Vielsen undertiden i et Tempel.

Skilsmisse mellem Ægtefolk fandt i ældre Tid Sted uden nogen Vanskelighed og ofte af ret ubetydelig Aarsag; det var derfor meget almindeligt. For at raade Bod derpaa blev ved Lov i 1898 givet bestemte Regler baade for Ægteskab og for Skilsmisse; men ligesom Ægteskab foregaa uden kirkelig eller juridisk Bistand, foregaa Skilsmisse ogsaa i Almindelighed ganske privat ved en Overenskomst mellem Parterne. Loven fastsætter dog flere Grunde som lovlige Aarsag til at forlange Skilsmisse, navnlig Bigami, og Utroskab fra Kvindens Side, eller at Manden driver Hor med en gift Kvinde. Det er Lovens Princip, at ved Sædelighedsforbrydelser skal begge Parter straffes; den ene Part kan ikke idømmes Straf, uden at den anden Part ogsaa straffes.

Japan kaldes ofte Børnenes Paradis. Børnene har i Reglen hele Huset til deres Raadighed, der kendes ikke særskilte Børnekamre. Kærlighed til Børnene er et af de smukkeste Karaktertræk hos Japanerne. Et Barns Fødsel imødeses derfor altid med Glæde. Selve Fødselen foregaa i Reglen i siddende Stilling og oftest ret let; man undgaar saa vidt muligt at gribe ind med kunstig Hjælp, men lader Fødselen ske ved Naturens Hjælp alene. Straks efter Fødselen bliver Barnet vasket, og det bliver altid ammet af Moderen, undtagen hvor Moderen er forhindret deri ved Svaghed eller Mangel paa Mælk. Komælk kan man nu faa i rigelig Mængde i Tokio, og den nydes af mange, men, som sagt, spæde Børn faar helst Moderens Mælk.

Vugge eller Barneseng kendes ikke.

6 Dage efter Fødselen faar Barnet Navn, og dets Fødsel anmeldes for Øvrigheden. Moderen ligger oftest 21 Dage. Der er ingen Regel for, naar Barnet vænnes fra at die; det kommer meget an paa, om der ventes et nyt Barn. Kommer der ikke flere Børn, vedbliver den yngste ofte at die Moderen i 4 eller 5 Aar, medens det dog tillige faar almindelig Mad.

6 Aar gammel begynder Barnet at gaa i Skole. Den

laveste Grad af Skole varer 6 Aar; i den Tid lærer det at læse og skrive Modersmaalet, Regning, lidt Historie, Geografi og Naturhistorie, ganske som i evropæiske Skoler. Disse 6 Aars Skolegang er obligatorisk for alle. Derefter er der en 2-aarig Fortsættelsesskole, som giver Adgang til en Mellemskole, hvori læres de kinesiske Klassikere, Matematik, Fysik, Kemi og politisk Økonomi samt Engelsk. Drengen — for det er endnu næsten kun Dreng, der gennemgaar denne Skole — er nu 16—17 Aar og gaar derfra over til et bestemt Fag eller til Universitetet.

Der er almindelig Værnepligt; men unge Mænd, der har gennemgaaet Mellemskolen, kan afljenes deres Værnepligt ved 1 Aars frivillig Tjeneste. Han forlader saa Tjenesten som Underofficer eller Løjtnant. Den almindelige Værnepligtsalder er 20 Aar, men Studerende kan faa Udsættelse i nogle Aar.

Hverken i Hjemmet eller i Skolen bruges Legemsstraf. Prygl som Straf er noget ukendt. Børn i Japan leger, tumler om og slaas ligesom alle andre Børn. Forfatteren bemærker, at Børn i Japan sjældent samler paa et eller andet, Æg, Mineralier etc., saaledes som Børn i Evropa ofte gør.

Med Hensyn til Alderen bemærkes, at den i Japan regnes paa en anden Maade end i Evropa. Man regner et Menneskes Alder at være det Antal Aar — Kalenderaar — hvori han har levet. Siges f. Eks. om en Mand, at han er 30 Aar, menes dermed ikke, at han virkelig har levet 30 Aar, men at han har levet i 30 Solaar. Er han f. Eks. født den 1. Januar 1880, vil han være 29 Aar paa samme Dag i 1909; men er han født en Dag før (den 31. December 1879), bliver han 30 Aar den 1. Januar 1909. — Et Barn, som bliver født den sidste December, regnes allerede at være 2 Aar den næste Morgen.

60 Aar regnes for en Cyklus; efter den Tid gentager de samme Benævnelser paa Aarene sig — Aarene har nemlig Navne. En Mands Levetid antages egentlig at være afsluttet, naar han har levet 60 Aar; han begynder saa en ny Tid, et nyt Liv, og dette højtideligholdes ved en Familiefest. Der vises megen Agtelse for høj Alder; dette er en af Hovedlærdommene i Konfucius' Lære, og den gælder ligesaa godt i Japan som i Kina.

Naar et Menneske dør, er det Skik straks at væde hans Læber med nogle Draaber Vand. Var den Afdøde Buddhist, bliver der stillet et lille Bord af hvidt Træ ved hans Leje, og paa Bordet eller paa en løs Plade bliver hans buddhistiske Navn skrevet eller tegnet — Buddhist-Navnet er det Navn, hvormed han bliver nævnet i Bønner og i Templet; han har undertiden faaet det af en Buddhistpræst, medens han levede, men oftest faar han det først efter Døden, og det er da gjerne en Hentydning til hans sociale Stilling i Livet. Denne Navnetavle holdes i høj Ære; efter Begravelsen antages den Afdødes Sjæl at være knyttet til den.

Der bruges flere Former af Ligkister; enten er det en aflang Kasse, hvori Legemet kan ligge udstrakt, eller en højere, kortere Kasse, hvori Liget anbringes i siddende Stilling, og hvis Liget brændes, opbevares Asken og Benene i Urner af Lertøj. Begravelsen sker enten paa en offentlig Gravplads i Udkanten af Byen eller ved

et Tempel inde i Byen. I dette sidste Tilfælde skal Liget være brændt. Der er 7 Krematorier i Tokios Udkanter, ingen inde i Byen.

Efter Begravelsen bringes Navnetavlen hjem, og der brændes Lys ved den i 7 Dage.

Ovenstaaende gælder en Buddhist-Begravelse; for Bekendere af Shinto-Læren er Skikkene lidt anderledes, men dog ikke ret meget. Liget bliver ikke vasket, og der ofres Ris og Vand ved Baaren. Liget bliver aldrig brændt, men altid begravet. Begravelsen baade af Buddhister og Shinto-Bekendere foregaar snart efter Døden. Kun for fornemme, rige Folk, hvor der gøres større Forberedelser til Begravelsen, bliver denne udsat til 5 eller 6 Dage efter Døden.

At skrive, navnlig skrive Breve, er ikke saa let en Sag at lære i Japan. Der er en betydelig Forskel paa Skriftsproget og Talesproget. Det førstnævnte maa særlig læres, og i Breve er det Skik at bruge en Mængde Fraser og Vendinger, som anses for nødvendige af Etikette-Hensyn, skønt de ikke bidrager til Sætningernes Forstaaelse eller til Ordenes Betydning. Selve Skriftens Form og Udseende lægges der stor Vægt paa. Smukt skrevne Tavler ophænges paa Væggene, som vi ophænger Malerier, og de beundres ligesaa meget som smukke Malerier. — Mange Mennesker tjener deres Brød ved at udføre smuk Skønskrift.

Te-Selskaber ved hvilke der iagttages et strængt Ceremoniel var i ældre Tid meget i Mode, og bruges maaske en Del endnu. Ved et saadant Selskab o: selskabelig Sammenkomst, var alt: Lokalets Indretning, Téens Tilberedning og Servering, Gæsternes Paaklædning m. m. fastsat til de mindste Enkeltheder ved visse traditionelle Regler, som blev nøje overholdt. Det var den saakaldte Te-Ceremoni. Reglerne var meget udviklede, de blev lærte — og bliver det maaske endnu — i Pige-skolerne fordi Kendskab til dem: »forøger Kvindens gratiøse Holdning og giver hende en vis overlegen Ro.«

Ordning af Blomster og Planter efter visse traditionelle Regler lægges der ogsaa megen Vægt paa; det maa ogsaa læres.

Musik læres ogsaa af unge Kvinder, men den japanske Musik staar ikke højt.

Japanerne tager ikke deres Fornøjelser med sløv Alvorlighed; de giver sig helt hen til Glæden med Liv og Sjæl. Fremmede troede derfor — især før Krigen med Rusland — at Japanerne ikke kunde være alvorlige og tage en Sag med Alvor og Kraft, men de har nu lært, at det kan de.

En af de ældste og mest karakteristiske Fornøjelser eller Adspredelser i Japan er No-Dansen; den er meget alvorlig og højtidelig, den bestaar mest i gratiøse Stillinger og smaa Bevægelser.

Teater-forestillinger er den mest populære Fornøjelse. Nogle Teatre aabnes Kl. 4, andre Kl. 12 eller 1; de slutter ved 10—11 Tiden. Da Forestillingerne varer saa længe, er det almindeligt, at Folk spiser og drikker i Teatret.

En Ejendommelighed ved en japansk Teater-forestilling er de saakaldte »blackmoors« o: sort tilslørede Mænd, som paa Scenen hjælper Skuespilleren, stiller In-

ventar tilrette, skaffer »døde« Skuespillere afvejen etc., de antages at være usynlige. — Drejescener har længe været kendt og brugt i Japan. Der spilles gjerne flere mindre Stykker efter hverandre; sjældent optager 1 Drama hele Forestillingen.

Tidligere var Skuespillerne en fast Korporation; Stillingen som saadan gik oftest i Arv fra Fader til Søn; men for c. 20 til 25 Aar siden fremstod en ny Skole; det var Studenter-Skuespillere. I ældre Tid optraadte Kvinder ikke paa Scenen, de kvindelige Roller blev spillede af Mænd; men nu spiller Kvinder og Mænd sammen. — Der siges dog, at Skuespillerinder i det hele taget ikke er synderligt yndede.

Brydekampe er en meget yndet Fornøjelse i Japan.

Fortællere optræder ogsaa, og er meget yndede; de fortæller enten alvorlige Historier eller komiske, humoristiske Sager, afvekslende med Sang og Dans. Det er altsaa en Slags Varieté-Forestillinger. Der siges, at takket være saadanne Fortællere er den japanske Almue bedre kendt med Landets ældre Historie end de fleste andre Landes Almue. De historiske Beretninger, der saaledes fortælles, er dog ikke altid rigtig troværdige, men de bidrager meget til at vække og styrke Fædrelands-Kærligheden.

I gamle Dage holdtes der flere Fester end nu. Dengang forlod Byens Borgere sjældent Byen; det var ikke saa let, og ofte forbundet med Fare at færdes ude i Landet. De store Landeveje var befængte med Røvere, som overfaldt fredelige Rejsende, der ikke havde bevæbnet Følge. Man morede sig derfor med at holde Fest inde i Byen. Der nævnes 5 store Fester, som afholdtes hvert Aar; nu holdes der kun 3. Det er Nytaars-Festen, Dukkernes Fest og Flag-Festen.

Nytaarsdag er det almindeligt at gøre Visit hos Venner og Bekendte, men den personlige Visit bliver nu mere og mere erstattet ved at sende Postkort. Saadanne sendes nu i Millionvis gennem Postvæsenet ved Nytaarstid.

Den 4. Januar er Nytaarsfesten forbi og alle offentlige og private Forretninger genoptager Arbejdet. Den 6. Januar holdes stor Sprøjteprøve, og den 8. afholder Kejseren Revy. Den 16. Januar er en almindelig Heligdag for alle Handelsbetjente og for alle Tjenestefolk.

Den 3. Marts holdes Dukkernes Fest. Det er egentlig en Fest for Smaapigerne, men ved den spiller Dukker af mange forskellige Slags, ofte pragtfuldt udstyrede, en meget væsentlig Rolle. — Sidst i Marts Maaned holdes en Blomsterfest; Blommetræerne staa nu i Blomst. De er ikke saa beundrede som Kirschbærtræernes Blomster, men man er dog meget glade ved dem.

Den 5. Maj afholdes Flag-Festen; det er Drengenes Fest. Der flages overalt og pyntes op paa forskellig

Maade; blandt andet er det almindeligt at hejse Billeder af en Fisk, Karpe, op paa høje Stænger. — Karpen er Symbol paa legemlig Kraft.

Desuden holdes i Aarets Løb forskellige mindre, lokale Festligheder, saasom en Fyrværkerifest, en Maanefest etc.

Den 9. September holdtes tidligere en stor Chrysanthemum-Fest i Kejserpaladsets Haver. Denne Fest holdes nu noget senere paa Aaret.

Egentlig Friluftssport trives ikke rigtig i Japan. Jagt drives egentlig ikke i Tokios Omegn; der er næsten intet Vildt, og Smaaafglene er fredede.

Heste-Væddeløb kom i Mode efter Krigen med Rusland, men det udartede snart til kun at dreje sig om Væddemaal. — Fiskeri bliver drevet meget; der er mange Fisk i Havet og i Søer og Floder. De fanges paa mange Maader, blandt andet ved Hjælp af Cormoraner. Forskellige Boldspil drives, men det ligger ikke rigtigt for Japaneren.

Der bruges forskellige Slags Brætspil f. Eks. Suro-raku. Shogi er et Slags Schak, der i flere Retninger er afvigende fra det almindelige Schakspil. Ved Shogi er Brættet inddelt i 81 (i 9 × 9) Felter, og er alle af samme Farve. Der spilles med 20 Brikker af hvert Parti. Det drejer sig om at gøre Kongen Schakmat ligesom i Evropæisk Schak. — Iroha er et Kortspil. Det bemærkes, at Navnet Iroha er sammensat af de første Bogstaver i det japanske Alfabet. Dette Alfabet har 47 Bogstaver eller Tegn, og der tilføjes i Spillet 1 Kort for at gøre Tallet lige og deleligt. Uta er et andet Slags Kortspil. Ken spilles med Hænderne alene, idet Fingrene holdes paa forskellig Maade.

Go anses for et ret fint Spil; det spilles af 2 Personer med mange smaa Brikker. Det fordrer megen Omtanke, Kombinations-Evne og Taalmodighed.

Blomster-Spillet er et Kortspil; det er livligere og giver mere Rum for Held og Uheld. Det spilles med 48 Kort delte i 4 Afdelinger, 12 Kort i hver Afdeling; hvert af de 12 Kort repræsenterer sin Maaned i Aaret. Kortene er af forskellig Værdi i Spillet. Det spilles af 3 eller 6 Personer.

Naar man sammenligner de nuværende Forhold i Tokio og Japan med Forholdene, som de var, der før Evropæerne fik Indpas i Landet for ca. 60 Aar siden, viser der sig en forbavsende Forandring. Med stor Kraft og Energi har Japanerne i den Tid tilegnet sig meget af den evropæiske Kultur. Derved er imidlertid en stor Del af den gamle ejendommelige Skønhed og Ynde, som hvilede over Livet i Japan, gaaet tabt. — Man maa haabe, at dette smukke Land i Fremtiden vil søge at bevare saa meget af sin Ejendommelighed, som lader sig forene med de ny Forhold.